

MANIFESTĂRI STUDENȚEȘTI EXTREMISTE ÎN ANII 1919-1922

AURELIAN CHISTOL

De-a lungul istoriei, românii s-au dovedit a fi unul dintre cele mai ospitaliere și tolerante popoare în relațiile lor cu străinii. Această ospitalitate se datorează faptului că civilizația românească a fost una rurală, și, după cum se știe întotdeauna locuitorii satelor s-au dovedit a fi mai ospitalieri decât orășenii.

Această ospitalitate nu trebuie confundată cu acceptarea și cu integrarea încălă a alogenilor în masa poporului român. Din această cauză, există încă tendința de a-i percepe pe neromânii ce trăiesc pe teritoriul țării noastre, ca pe un corp străin acceptat mai mult de nevoie, decât de voie.

Tot așa stăteau lucrurile la începutul secolului nostru și cu semnificativa comunitate evreiască. De aceea, unii autori, în special evrei au încercat să demonstreze existența unei vechi tradiții a antisemitismului românesc. Astfel, uciderea creditorilor levantini de către Mihai Viteazul (noiembrie 1594) e văzută ca un prim pogrom antievreiesc. De asemenea, faptul că până la sfârșitul primului război mondial, evreilor din Vechiul Regat nu li s-a acordat cetățenie română, decât cu mare greutate și individual, a determinat opinia lui Carol I luncul conform căreia România a practicat un „antisemitism de stat sistematic”¹.

Manifestările antisemite nu au fost însă o creație românească, ele fiind frecvente în perioada medievală în vestul Europei. Evreii au fost acuzați de-a lungul timpului că l-au ucis pe Isus Christos, că practică omorul ritual, că se constituie în societăți oculte, că au o misiune satanică pe pământ, iar incompatibilitatea dintre creștinism și religia mozaică a fost adesea hiperbolizată².

După constituirea statului român (1859), în Vechiul Regat a început să se manifeste tot mai mult un naționalism xenofob, ce îi viza, în special, pe evreii care erau lipsiți de unele drepturi politice, economice, sociale și culturale, pe

¹ Boia, Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Ed. Humanitas, 1999, p. 202.

² Pop, Grigore Traian, *Mișcarea Legionară*, București, Ed. Ion Cristoiu, 1999, p. 108-109.

motiv că nu erau creștini și, de aceea, nu puteau fi naturalizați și integrați în societatea românească³.

Cu toate acestea, oamenii simpli îi percepeau pe evrei ca fiind deținătorii celor mai mari privilegii economico-sociale, într-o societate aflată în plină modernizare. În 1859 evreii reprezentau 3% din populația regatului (9% în Moldova și 0,4% în Valahia), pentru ca în 1899 ponderea lor să fie de 4,5%, adică 10,5% în Moldova și 1,8% în Valahia⁴.

Astfel, la începutul secolului nostru, trei sferturi dintre evrei locuiau în Moldova, cei mai mulți fiind orașeni ce se ocupau cu negoțul și meșteșugurile⁵.

În ceea ce privește învățământul pentru evrei, acesta s-a desfășurat până la adoptarea legii învățământului din 1864 și a Constituției din 1866, în școli confesionale israelite, pentru ca ulterior mulți copii evrei să urmeze școlile românești⁶.

După adoptarea Constituției de la 1866, situația evreilor nu s-a îmbunătățit întrucât, conform art. 7, aliniatul II, era impusă o discriminare străinilor, în sensul că numai cei de rit creștin puteau cere împămintenirea⁷.

Legislația din Vechiul Regat i-a îndepărtat pe evrei de unele profesii, le-a interzis să fie proprietari de pământuri, dar cu toate acestea, după cum observa Francisco Veiga, ei „fondează ziare importante și bănci, dețin fortărețe în domeniul spectacolelor (în special în teatru), lucrează pentru moșieri ca arendași. Pentru că sunt îndepărtați de la stăpânirea pământului, evreii se concentrează în orașe, dând naștere unui procentaj ridicat de populație urbană, care, la rândul ei, a sfârșit prin a acapara o bună parte din atelierile artisanale și din micul comerț local⁸.

În fața măsurilor legislative discriminatorii evreii nu au rămas pasivi. Pentru a face presiuni asupra tânărului stat român ei au recurs la sprijinul unor organizații evreiești internaționale precum: „Alianța Israelită Universală“, „Anglo-Jewish Association“, „Israelitische Allianz“ din Viena, „Board of Delegates of American Israelites“, etc.⁹ Aceste presiuni făcute prin intermediul unor asociații internaționale au avut însă menirea de a spori și mai mult neîncrederea românilor în evrei.

Cu prilejul Congresului de Pace de la Berlin (1878), Alianța Israelită Universală a intervenit, astfel încât, s-a decis ca independența de stat a

³ Livezeanu, Irina, *Cultură și naționalism în România Mare (1918-1930)*, București, Ed. Humanitas, 1998, p. 228.

⁴ *Ibidem*, p. 229-230. Creșterea ponderii evreilor a fost, totuși, urmată de o ușoară descreștere, astfel încât, în 1912 aceștia reprezentau 3,3% din populația Vechiului Regat.

⁵ *Ibidem*, p. 231.

⁶ *Ibidem*, p. 233.

⁷ Focșeneanu, Eleodor, *Istoria constituțională a României (1859-1991)*, București, Ed. Humanitas, 1998, p. 30.

⁸ Veiga, Francisco, *Istoria Gărzii de Fier (1919-1941)*, București, Ed. Humanitas, 1995, p. 58.

⁹ *Ibidem*, p. 59.

României nu va fi recunoscută și garantată, decât dacă se acorda cetățenie română populației evreiești¹⁰.

Guvernul român va ceda doar parțial presiunilor internaționale și, în octombrie 1879, Parlamentul modifica art. 7 din Constituție, care arăta astfel: Diferența de credințe religioase și confesiuni nu constituie în România o piedică pentru a dobândi drepturile civile și politice și a le exercita¹¹.

În ciuda acestei cedări, mai degrabă formală a statului român, raporturile dintre români și evrei nu s-au îmbunătățit. Astfel, după părerea lui Henric Sanielevici, evreii văzuți din punctul de vedere al românilor „constituie un pericol național și eliminarea lor se impune ca o necesitate inexorabilă. Se discută doar, dacă trebuie să fie mâncați, fripți ori fierți, aruncați în Dunăre, arși pe rug ori siliți să emigreze. Istoria a impus o soluție radical diferită: li s-au acordat drepturi, li s-au deschis cariere și au căpătat reprezentări în parlament¹².

Trecând peste aceste exagerări prin care se încerca victimizarea evreilor din România, trebuie să remarcăm faptul că răscoala de la 1907 a fost îndreptată în bună măsură împotriva arendașilor evrei. Ce-i drept, N. Iorga preciza în ziarul „Neamul românesc“ următoarele: „Nu contra străinilor, ca străini, ne-am ridicat, ci contra modului lor de exploatare; să rămână între noi acei străini ce vor să muncească cu cuget curat, în folosul lor, fie, dar nu în paguba noastră¹³.

În 1910, N. Iorga împreună cu profesorul A.C. Cuza vor pune bazele Partidului Naționalist Democrat, al cărui program cuprindea unele articole antisemite privind limitarea activității comercianților, a arendașilor evrei și scoaterea lor din armată¹⁴.

A.C. Cuza, celebru în epocă pentru antisemitismul său, considera că atitudinea românilor de respingere a evreilor se datorează comportamentului lor agresiv în plan social-economic, recunoscând că „ura de rasă contra evreului nu există la noi¹⁵.

La capătul primului război mondial, grație sacrificiilor imense ale poporului român, s-a realizat desăvârșirea unității naționale a României. Aceste evenimente au dus aproape la o dublare a suprafeței și a populației țării, dar și la o accentuare a naționalismului românesc, datorită mândriei de a fi locuitorii unei țări mult mai puternice, dar și prezenței mult mai ample a minorităților naționale provenite din provinciile unite cu România.

În aceste momente, evreii se aflau în situația cea mai complexă, întrucât

¹⁰ *Ibidem*, p. 60.

¹¹ E. Focșeneanu, *op. cit.*, p. 39.

¹² Gr. Tr. Pop, *op. cit.*, p. 108.

¹³ Vezi „Neamul românesc“, anul I, nr. 82, din 15 februarie 1907, p. 469.

¹⁴ Țurlea, Petre, *Nicolae Iorga în viața politică a României*, București, Ed. Enciclopedică, 1991, p. 65.

¹⁵ *Ibidem*, p. 66.

ei aparțineau unor culturi diferite: cei din Vechiul Regat îmbrățișaseră cultura română, cei din Transilvania cultura maghiară, cei din Bucovina cultura germană, iar cei din Basarabia cultura rusă¹⁶.

Misiunea delegației române la Conferința de Pace de la Paris a fost deosebit de dificilă în condițiile în care marile puteri au refuzat României recunoașterea frontierelor, așa cum erau ele stipulate în alianța din august 1916, dar, mai ales, datorită faptului că la insistența cercurilor evreiești internaționale, statele succesore ale Austro-Ungariei, adică Polonia, Cehoslovacia, România, Iugoslavia, Ungaria, Austria dar și Grecia urmau să semneze un tratat special privind minoritățile naționale, ce urmau să beneficieze de drepturi depline, în timp ce Consiliul Societății Națiunilor urma să verifice punerea în aplicare a acestor drepturi¹⁷.

Pentru români aceste prevederi sunt receptate ca un dîctat ce știrbește independența națională a țării. Momentul în care ne este impusă acordarea de drepturi evreilor este total nepotrivit, întrucât țara era invadată de evrei din Austro-Ungaria, Rusia, Ucraina, Galiția al căror număr, conform unor statistici este de circa un milion, iar această invazie pare a-i șoca chiar și pe evreii ce trăiau deja în România¹⁸.

Aflat la Paris, Ionel Brătianu, conducătorul delegației române la conferință, îi scria la 3 iunie 1919 lui Mihail Pherekyde despre politica de dîctat a marilor puteri împotriva României: „Convingerea mea este că noi, în nici un fel nu putem primi asemenea condiții. Am moștenit o țară independentă și, chiar pentru a-i întinde granițele, nu-i putem jertfi neatârnrarea. Am căutat să refuz adeziunea noastră, fără a provoca deschis conflictul definitiv, dar nu ne putem face iluzii, ne aflăm în fața resentimentelor evreilor și apetiturilor trusturilor care hotărăsc în spatele lui Wilson”¹⁹.

Impunerea tratatului privind protecția minorităților naționale a complicat mult situația internațională a României, inclusiv prin numărul mare de evrei care au preluat principalele ramuri ale economiei, motiv pentru care ei controlau circulația bunurilor țării²⁰.

La sfârșitul războiului, după ce toate popoarele Europei au trecut prin deosebite privațiuni, se constata o ascensiune politică a stângii, ce avea drept model bolșevismul lui Lenin. Același lucru se poate constata și în România, unde aceste idei bolșevice sunt răspândite mai ales printre muncitori și studenți de către evreii veniți în România. Aceștia au profitat și de contextul internațional favorabil bolșevismului. Astfel, în martie 1919, Ungaria fusese proclamată republică sovietică, iar armatele roșii se apropiau de frontierele cu

¹⁶ Scurtu, Ioan, Buzatu, Gheorghe, *Istoria românilor în sec. XX*, București, Ed. Paideea, 1999, p. 40.

¹⁷ *Ibidem*, p. 35.

¹⁸ Gr. Tr. Pop, *op. cit.*, p. 150.

¹⁹ Iordache, Anastasie, *Ion I.C. Brătianu*, București, Ed. Albatros, 1994, p. 437.

²⁰ Gr. Tr. Pop, *op. cit.*, p. 131.

Polonia și România în urmărirea albilor și a naționaliștilor ucrainieni, iar în aprilie, avangarda armatei roșii ajunsese la 150 km de frontiera cu Ungaria, fiind despărțită de aceasta de către Bucovina²¹.

Creșterea influenței ideilor socialiste, văzută în strânsă legătură cu pătrunderea unor ample contingente de evrei, a determinat o reacție dură din partea unor grupuri de studenți, ce erau îngroziți de faptul că universitățile românești, și în special cea din Iași, fuseseră contaminate de bolșevism. Începând din 1919 se remarcă tot mai mult în lupta împotriva comunismului și a evreilor, un tânăr care în octombrie 1919 se înscrișese la Facultatea de Drept a universității ieșene. Este vorba despre Corneliu Zelea-Codreanu²².

Devenit student, Codreanu „va da frâu liber energiilor sale atât de mult reprimare, intrând într-un grup antirevoluționar organizat de un instalator de apă numit Constantin Păncu”²³.

Acest grup denumit „Garda Conștiinței Naționale” se pare că includea în rândurile sale aproximativ 100 de persoane, dar desfășura o activitate deosebit de intensă. Ei convocau reuniuni publice, editau periodicul „Conștiința” și se întâlneau aproape în fiecare zi cu susținătorii ideilor de stânga. Probabil că din această lucrare făceau parte în primul rând muncitori dar și studenți și reprezentanți ai clasei de mijloc. Începând din februarie 1920, această grupare va acționa pentru spargerea grevelor de la fabrica „Regia Monopolurilor Regale ale Statului” (fabrica de tutun) și de la „Atelierele Feroviare din Iași”²⁴.

Acțiunile Gărzii Conștiinței Naționale din toamna lui 1919 se împleteau cu propaganda antibolșevică a guvernului Arthur Văitoianu, care chema populația la lupta împotriva „bestiilor roșii” și care încerca să pună semnul egalității între evrei și bolșevici²⁵.

După ce generalul Averescu a devenit prim ministru (martie 1920) acesta va reprima dur orice manifestări muncitorești, făcând inutilă existența acestei gărzi.

Motivul pentru care Codreanu aderase la această organizație, a fost acela că atmosfera din Iași, din toamna anului 1919 era sumbră: „La fiecare trei-patru zile, pe străzile Iașului, mari demonstrații comuniste. Cei 10-15 mii de lucrători, înflămânziți și manevrați de mâna criminală iudaică de la Moscova, parcurgeau străzile în cântecul Internaționalei, în strigăte de «Jos Armata!», «Jos Regele!», purtând placarde pe care se putea citi: «Trăiască revoluția comunistă», «Trăiască Rusia Sovietică»”²⁶.

²¹ Veiga, Francisco, *op. cit.*, p. 41, 42.

²² Palaghita, Ștefan, *Istoria mișcării legionare scrisă de un legionar*, București, Ed. Roza Vânturilor, 1993, p. 15.

²³ Veiga, Francisco, *op. cit.*, p. 47.

²⁴ *Ibidem*, p. 48.

²⁵ Livezeanu, Irina, *op. cit.*, p. 296.

²⁶ Codreanu, Zelea-Corneliu, *Pentru legionari*, Vol. I, Sibiu, Ed. „Totul pentru țară”, Tipografia Vestemen, 1936, p. 17.

Gruparea anticomunistă a lui Pancu și Codreanu are și caracter antisemit, după cum scrie Pancu în periodicul „Conștiința“. El considera socialismul internaționalist drept „trădare de patrie“, „operă jidovească“ și expune punctul de vedere al adepților organizației în privința problemei evreiești: „Noi, socialiștii naționali, pe străini nu-i vom da afară, ci îi vom tolera să trăiască la noi, căci în ultimul război au făcut și ei unele jertfe pentru idealul nostru românesc de a fi uniți“, dar „nu îngăduim străinilor să se amestece în conducere, căci în casa noastră conducerea e a noastră“²⁷.

La începutul anului 1920, unii lideri socialiști lansează ideea conform căreia, însuși principele moștenitor Carol este un admirator al acestora. În replică, Zelea Codreanu va publica un articol în „Conștiința“ mergând pe aceeași linie a identificării socialismului internațional cu evreii, sperând că astfel, poporul român va fi îndepărtat de pericolul comunist. El afirma totuși, că „nu avem nimic contra populației pașnice evreiești care nu se amestecă în conducerea treburilor statului român. Am semnat un tratat de pace care asigură libera propășire a minorităților. Prin urmare dr. Gheleter și Ilie Moscovici, ocupați-vă, vă rog, de propășirea evreilor!... Nu vă tolerăm să faceți internaționalism pe pământ românesc și tuturor jidanilor care fac socialism internațional la noi, le strigăm: Plecați de aici în Palestina și faceți-vă acolo republica bolșevică pe care v-o doriți!“²⁸.

Un alt moment tensionat în care se implică studenții naționaliști, este acela al spargerii grevei muncitorilor socialiști de la Atelierele Nicolina din martie 1920. Naționaliștii conduși de Codreanu au rupt steagul roșu de aici, pe care l-au înlocuit cu tricolorul²⁹.

De-a lungul întregului an 1920, Codreanu a dus o politică de preluare a conducerii mișcării studențești. Misiunea sa era extrem de dificilă, în condițiile în care, după cum spunea Horia Sima, în Universitatea din Iași existau vreo 40 de studenți naționaliști, în timp ce majoritatea covârșitoare era a studenților socialiști³⁰.

Pentru a ieși în evidență, Codreanu recurge la tot felul de acțiuni menite să-l propulseze în fruntea studenților din România. Astfel în perioada 4-6 septembrie 1920, a avut loc la Cluj, primul congres al studenților din România întregită. Împreună cu alți studenți naționaliști, el impune congresului decizia de a-i elimina pe evrei din organizațiile studențești³¹.

Întrucât nu beneficia de un larg sprijin printre studenții ieșeni, Codreanu a început să organizeze solitar, sau în grup, tot felul de acțiuni de prost gust, ce se doreau, în același timp, eroice. Deoarece la redeschiderea cursurilor de

²⁷ Gr. Tr. Pop, *op. cit.*, p. 145.

²⁸ *Ibidem*, p. 146. Acest articol este atribuit lui Codreanu, deși a fost semnat doar cu inițiala C.

²⁹ Palaghita, Ștefan, *op. cit.*, p. 15.

³⁰ Livezeanu, Irina, *op. cit.*, p. 309.

³¹ Palaghita, Ștefan, *op. cit.*, p. 15.

toamnă ale Universității se renunțase la ceremonia religioasă, el și-a permis împreună cu unii colegi să perturbe începerea anului universitar. De asemenea, se manifesta zgomotos atunci când aveau loc reprezentări ale unor piese de teatru evreiești, distrugea birourile ziarelor democratice și evreiești, confisca și incendia șepcile de tip rusesc ale studenților basarabeni, pentru că spunea el, le poartă „ostentativ ca să afirme bolșevismul”³².

Treptat, la ideile propagate de Codreanu au început să adere tot mai mulți studenți, pentru că unele din problemele ridicate de acesta erau reale. Cea mai mare problemă era aceea a numărului mare de studenți aparținând minorităților naționale, care creau supraaglomerare în universități și care urmau să intre în competiție cu studenții români pentru posturi în sectoarele de elită ale funcțiilor de stat și particulare, în condițiile în care în marile orașe din Transilvania, Basarabia și Bucovina, nu elitele românești se aflau în frunte³³.

Deși pericolul bolșevizării României nu era atât de mare pe cât pretindeau studenții naționaliști că este, totuși ascensiunea stângii în această perioadă nu poate fi contestată. De exemplu, un raport francez din primăvara anului 1921 vorbea despre eforturile de organizare ale comuniștilor din zona minieră Petroșani, datorate neplății salariilor. Situația din Basarabia părea, într-adevăr mai gravă, deoarece aici organizațiilor comuniste locale li se alăturau agenți de peste Nistru. Se pare, că toate organizațiile evreiești din Basarabia formau un bloc împreună cu Partidul Comunist și aveau relații strânse cu Rusia Sovietică³⁴.

Acest avânt al stângii a început să fie tot mai mult asociat cu valul de refugiați evrei-ucrainieni din Basarabia, ce afirmau că fug de teamă să nu cadă victime ale bolșevicilor ruși. S-a presupus că până la sfârșitul lui 1921, au intrat în Basarabia între 22 și 60 de mii de astfel de persoane, deși guvernul român aprecia numărul acestora la 100 de mii, iar istoricul basarabean Ștefan Ciobanu chiar la un milion de refugiați, cifră desigur mult exagerată³⁵.

Manifestările naționaliste ale studenților ieșeni erau îndreptate nu doar contra evreilor, ci și contra studenților basarabeni comuniști ce desfășurau numeroase activități antiromânești. Chiar reprezentanți ai Ministerului de Război anunțau Ministerul Instrucțiunii despre faptul că la Iași exista „un cuib bolșevic” al basarabenilor³⁶.

Asociația Generală a Studenților de la Iași nu se afla însă sub controlul naționaliștilor, motiv pentru care această organizație cere sancționarea drastică a lui Codreanu de către Rectorat. Ținând cont și de plângerile unor ziariști formulate împotriva acestuia, Senatul Universității din Iași a decis

³² Livezeanu, Irina, *op. cit.*, p. 309-310.

³³ *Ibidem*, p. 290.

³⁴ *Ibidem*, p. 295.

³⁵ *Ibidem*, p. 299-300.

³⁶ *Ibidem*, p. 307.

exmatricularea sa la 2 iunie 1921, numai că, decanul Facultății de Drept, cunoscutul antisemit A.C. Cuza a refuzat să pună în aplicare această decizie, astfel încât Codreanu se afla în situația de a fi în același timp și exmatriculat și student³⁷.

Această situație i-a adus însă celebritate și l-a ajutat să devină în toamna anului 1921 președinte al Societății Studenților în Drept din Iași³⁸. Noua postură l-a încurajat și mai mult pe Codreanu, care și-a intensificat manifestările naționaliste, dar și de atragere a celorlalți studenți. Poziția sa era strategică, deoarece Facultatea de Drept era cea mai frecventată din întreaga universitate, iar prelegerile lui A.C. Cuza erau deosebit de populare³⁹.

La începutul anului 1922, mișcarea naționalistă românească, nu doar cea studentească, pare a se afla în plin avânt. La 1 aprilie profesorii A.C. Cuza și N. Paulescu au creat la București revista bilunară „Apărarea națională” ce avea un caracter antisemit, iar la 20 mai 1922 Codreanu a reușit să lichideze Centrul Studentesc din Iași, ce a fost înlocuit de Asociația Studenților Creștini condusă de el însuși⁴⁰.

Noua asociație i-a exclus pe evrei și pe studenții de stânga reușind izolarea celor două grupări și reducerea influenței comuniste în Universitatea din Iași⁴¹.

Bineînțeles, că eliminarea evreilor din asociație s-a făcut în mod spectaculos pe 27 mai 1922, atunci când Codreanu împreună cu 45 de studenți semnează „Angajamentul de onoare” de a lupta împotriva cotorpirii evreiești și pentru înstăpânirea românismului. Cei mai reprezentativi semnatori ai angajamentului erau: Ilie Garneata, Vladimir Frimu, Gr. Ghica, Gr. Mihuță, Ion Blănaru etc.⁴²

În afara manifestărilor revoluționare Codreanu are și o serie de activități mai puțin importante, așa cum este absolvirea Facultății de Drept în 22 iunie 1922 urmată de plecarea în toamnă în Germania pentru continuarea studiilor⁴³.

Aici își continuă actele de bravură, lăudându-se peste ani, că el este cel ce i-a învățat pe studenții germani antisemitismul: „Am avut multe discuții cu studenții de la Berlin la 1922, care desigur astăzi sunt hitleriști și mă mândresc de a le fi fost eu profesorul de antisemitism, ducându-le acolo din adevărurile învățate la Iași”⁴⁴.

³⁷ *Ibidem*, p. 310.

³⁸ Buzatu, Gheorghe, Ciucanu, Comeliu, Sandache, Cristian, *Radiografia dreptei românești (1927-1940)*. București, Ed. FF Press, 1996, p. 51.

³⁹ Livezeanu, Irina, *op. cit.*, p. 311.

⁴⁰ Palaghita, Ștefan, *op. cit.*, p. 15. Încă din ianuarie 1922 A.C. Cuza și N. Paulescu creaseră „Uniunea Național-Creștină”.

⁴¹ Livezeanu, Irina, *op. cit.*, p. 311.

⁴² Palaghita, Ștefan, *op. cit.*, p. 15.

⁴³ Buzatu, Gheorghe, Ciucanu, Comeliu, Sandache, Cristian, *op. cit.*, p. 84.

⁴⁴ Gr. Tr. Pod. *op. cit.*, p. 165.

Spre sfârșitul anului 1922, atunci când erau în toi dezbaterile la proiectul de constituție propus de liberali, vor izbucni în mai multe centre ample proteste ale studenților naționaliști⁴⁵. Aceștia se pronunță pentru excluderea evreilor din universități sau măcar acceptarea unui număr de studenți direct proporțional cu ponderea respectivei minorități. Așa a devenit celebră formula „Numerus clausus“, a cărei aplicare ar fi dus la un echilibru etnic nu doar în universități, ci și în societatea românească⁴⁶.

Această izbucnire din decembrie 1922, nu a fost foarte surprinzătoare, deoarece în vara și toamna acestui an au avut loc numeroase acțiuni ale studenților și elevilor de liceu îndreptate împotriva pieselor de teatru evreiești. De asemenea, încoronarea regelui Ferdinand I și a reginei Maria au prilejuit manifestări antievreiești grave, iar în noiembrie, demonstrațiile studențești erau deja frecvente⁴⁷.

Pretextul izbucnirii acestor manifestări, a fost acela că, la Facultatea de Medicină din Cluj studenții evrei nu furnizau cadavre evreiești pentru disecție. De aceea, în mod surprinzător manifestațiile au izbucnit la Cluj și nu la Iași unde activase A.C. Cuza⁴⁸.

Aflat în Germania la Jena, Codreanu și-a manifestat entuziasmul aflând că izbucnirea spontană „s-a manifestat mai întâi la Cluj, în inima aceluia Ardeal, care a luat poziție ori de câte ori neamul s-a găsit în impas“. El considera această izbucnire drept „un mare moment de electrizare colectivă, fără pregătire prealabilă, fără discuții pro și contra, fără decizii luate în comitete, fără ca cel puțin cei din Cluj să se cunoască cu cei din Iași, Cernăuți, București“. Codreanu afirma că ceea ce se întâmplă e specific poporului român care „n-a trăit prin milioanele de robi care și-au pus gâtul în jugul străinilor, ci prin Horea, prin Avram Iancu, prin Tudor, prin Iancu Jianu, prin toți haiducii, care în fața jugului străin nu s-au supus, ci și-au pus flinta în spate și s-au ridicat pe potecile munților, ducând cu ei onoarea și scânteia libertății. Prin ei a vorbit atunci neamul nostru, iar nu prin majoritățile lașe și cumiști“⁴⁹.

Despre caracterul spontan al acestei mișcări a relatat pe larg și Ion Moța, care referindu-se la momentul declanșator al mișcării preciza: „Medicinistii au rupt lanțul gătuitor, au izgonit pe studenții jidani din sala de disecție!“⁵⁰.

Manifestările studențești au culminat în ziua de 10 decembrie cu desfășurarea unui congres la București, la care au luat parte reprezentanții studenților din București, Cluj, Iași și Cernăuți. Aici s-a stabilit un program în

⁴⁵ Livezeanu, Irina, *op. cit.*, p. 312.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 315.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 317.

⁴⁹ Codreanu, Zelea-Corneliu, *op. cit.*, p. 77,78.

⁵⁰ Moța, Ion, I, *Cranii de lemn. Articole. 1922-1936*, Sibiu, Ed. „Totul pentru țară“, Tipografia Vestemen, 1936, p. 229.

10 puncte ce au la bază principiul „Numerus clausus“ și s-a declarat grevă generală în universități. Pentru Codreanu și apoi pentru mișcarea legionară, ziua de 10 decembrie 1922 a reprezentat momentul „declarației războiului sfânt“⁵¹.

Sub impulsul acestor evenimente, Codreanu se va reîntoarce în țară, cu speranța că va deveni un lider național al studenților români. El a fost primit însă cu neîncredere de studenții bucureșteni cărora nici prin gând nu le treceau să aleagă un astfel de lider, pe care mai degrabă îl disprețuiau⁵².

Frustrat din cauza modului în care a fost tratat la București, Codreanu participă la Iași, la 4 martie 1923, la crearea Ligii Apărării Național-Creștine condusă de A.C. Cuza,⁵³ iar principala consecință a mișcărilor studențești a fost faptul că anul școlar 1922-1923 a fost înghețat⁵⁴.

În concluzie, putem afirma că în această perioadă tot mai mulți studenți români au început să adere la mișcarea naționalistă. „Generația de la 22“ a reprezentat o elită națională în formare ce avea concepții panromânești și antiregionaliste⁵⁵.

Această generație va juca un rol deosebit de important în întreaga perioadă interbelică, formând nucleul mișcării legionare, activând și după instaurarea comunismului în România prin unii reprezentanți ai săi aflați în exil. Ei au avut meritul de a fi promovat cel puțin în plan teoretic „puritatea valorilor autohtone și regenerarea moral-religioasă a nației“⁵⁶.

⁵¹ Codreanu, Zelea-Corneliu, *op. cit.*, p. 79.

⁵² Veiga, Francisco, *op. cit.*, p. 73.

⁵³ Buzatu, Gheorghe, Ciucanu, Corneliu, Sandache, Cristian, *op. cit.*, p. 84.

⁵⁴ Livezeanu, Irina, *op. cit.*, p. 319.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 351.

⁵⁶ Boia, Lucian, *op. cit.*, p. 257.